

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Évi 24 koron.
Hónap 2 koron.

VIDÉKEN:

Évi 28 koron.
Hónap 2 k. 20.

HIRDETÉSEK:

1 soros polt sor egyszer 20 fill.
Hosszabb következéssel 16 fill.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesül.
casutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József István-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1915.

FŐSZERKESZTŐ
STAUBER JÓZSEF.

Hétfő, május 24.

Olaszország megizente a háborút.

Avarna herceg ma délután adta át a hadizenetet. — A király proklamációja az elpártolt szövetségesről. — Az olasz haderő általános mozgósítása.

— Távirati tudósítás. —

Budapest—Bécs—Berlin—Róma, május 23.

Az olasz hadizenet átadása.

Budapest, május 23. Bécsből jelentik: Az olasz nagykövet ma délután fél négy órakor megjelent a közös külügyminiszternél és átnyújtotta neki Olaszország hadizenetét.

Az olasz hadüzenet szövege, amelyet Avarna herceg ma délután a külügyminiszternek átnyújtott a következő: E hó negyedikén tudtul adattak a cs. és kir. kormánynak ama súlyos okok, amelyek miatt Olaszország igaz jogában bizakodva semmisnek és e naptól fogva hatálytalannak jelentette ki Ausztria-Magyarországgal való szövetségi szerződést, amelyet a cs. és kir. kormány megsértett és e tekintetben újból visszanyerte teljes cselekvési szabadságát. A királyi kormány szilárdan eltökélve arra, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel gondoskodik az olasz jogok és érdekek védelméről, nem vonhatja ki magát azon kötelezettsége alól, hogy nemzeti aspirációi teljesítése céljából minden jelenlegi és jövőbeli fenyegetéssel szemben megtegye azon intézkedéseket, amelyeknek megtételére az események készítetik. **Őfelsége kijelenti, hogy holnaptól kezdve Ausztria-Magyarországgal szemben hadi állapotban levőnek tekinti magát.** (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A király népeihez fordul.

Őfelsége következő legfelsőbb királyi kéziratot intézte Tisza István gróf miniszterelnökhöz: Kedves gróf Tisza, megbizom, hogy népeimhez intézett mellékelt manifesztumom kihirdetése iránt intézkedjék.

Kelt Bécsben, 1915. évi május hó 23-án. Ferencz József, s. k. Tisza István s. k.

Népeimhez!

Olaszország királya háborút izent. Az olasz királyság olyan hitszegést követett el két szövetségesével szemben, amire nincsen példa a történelemben. Több mint harminc évig tartó szövetséges viszony után, amelyben növelhette területét és nem sejtett virágzásra emelkedett, cserbenhagyott Olaszország a veszély percében s kibontott lobogóval ment át az ellenség táborába. Mi nem fenyegettük Olaszországot nem ejtettünk csorbát tekintélyén, nem érintettük becsületét és érdekeit; hiven teljesítettük mindig szerződési kötelezettségeinket és védelmünkben részesítettük, amidőn hadrakelt. Még többet tettünk: amidőn Olaszország sóvár pillantásait a mi határalnk felé vetette: a szerződéses viszony és a béke fenntartásának céljából nagy és fájdalmas áldozatokra határoztuk el magunkat, olyan áldozatokra, amelyek mélyen érintették atyai szívünket. Olaszország azt hitte, hogy kizsákmányolhatja a pillanatot? Kapzsisága nem volt kielégíthető, be kellett tehát a végzetnek teljesednie.

Uz havi óriási küzdelemben és tenkölt szövetségesem hadaival való hűséges tegyverbarátságban győzelmesen állottak meg seregeim hegyüket az északi hatalmas ellenséggel szemben. A délről alattomban támadó új ellenség nem új ellentelünk. Novara-Mortara, Custoza és Lissa nagy emlékezetét — ifju koromnak megannyi büszkesége — valamint Radetzkynek, Albrecht főhercegnek és Tegetthoffnak száraztöldei és tengeri haderőmben élő szelleme arról biztosít, hogy a Monarchia határait déltele is sikerrel fogjuk megvédeni.

Üdvözlöm harcban kiprobált, diadaltól övezett csapataimat, bizom bennük és vezéreikben és bizom népeimben, akik példátlan áldozatkészségükért fogadják atyai köszönetemet. A Mindenható áldja meg zászlóinkat és vegye oltalmába igazságos ügyünket.

Kelt Bécsben, 1915. évi május hó 23-án.

Ferencz József s. k.

Gróf Tisza István s. k.

Ami előrelátható és elkerülhetetlen volt: az olasz hadizenet ma délután bekövetkezett. A hisztesben egyedülálló olasz kormány — mintha még ezzel is tetézni akarná példátlan perfidiáját — pünkösdi ajándéknak tartogatta a hadizenetet. Természetesen nem jött váratlanul az a látogatás, amellyel Avarna herceg pünkösdi beszámójának délutánján az olasz hadizenettel felelt a monarchia utolsó jegyzékére. Olaszország elvetette a kockát: miután diplomáciai úton nem tudott telhetetlen étvágyának elegendő koncot zsarolni, most fegyverrel próbál zsarolni. Ennek a fegyveres zsarolásnak szinte nem is illő név a háboru. Nem olasz háboru ez, hanem olasz rablótámadás, méltó bizonyossága annak, hogy a brigantik hazájában csakugyan brigantik vannak: fönn és alant, legfölül és legalacsonyabban.

Németország is szakít az olaszokkal.

Bülow nagykövetet visszahívták.

BERLIN. Wolff ügynökség jelent: Avarna herceg közölte külügyminiszteriummal, hogy Olaszország éjfélről kezdve a monarchiával hadiállapotban levőnek tekinté magát. Az olasz kormány ezzel a Németországgal kötött szerződést is felbontotta. Bülow herceg német nagykövet ezért Berlnből utasítást kapott, hogy Macchio báróval együtt ő is hagyja el Rómát.

Az olasz hadsereg általános mozgósítása.

ROMA, május 23. A király elrendelte az általános mozgósítást és az összes járműveknek és szállítási szolgálóállatoknak rekvizitálását. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A hadizenet hatása.

Bécs. Este kilenc óra felé tüntető tömeg a szövetséges uralkodókat és a hadsereget éltetve a hadügyminiszterium és a hősök szobrát előtt tüntetett. Mindkét helyen lelkesítő hazafias beszédek tartottak.

Trieszt. Olaszország hadizenete itt pünkösdi délután tett ismeretes, amikor a hivatalos lap külön kiadásban közölte. Trieszt községtanácsát feloszlatták és császári kormánybiztost neveztek ki a város élére. Nagy tömeg az olasz konzulátus előtt tüntetni akart, de a csendőrség feloszlatta a tömeget. A közönség mekkoréban Trieszt helytartósága palotáján tüntetett és éltette ő felséget. A hazafias tüntetések az est folyamán megismétlődtek.

Eddigi háborunk az olaszokkal.

Ma már naponta formálisan is beköszöntött az olasz háboru aktualitás, teszi a történelmi visszapillantást: mikor viseltünk a múltban hadjáratot az olaszokkal.

A középkorban vonultunk le először Olaszországba, a nápolyi királyság ellen. Az Anjou- és Aragón-házak származó dinasztiáiban magyar királyok. Nagy Lajos becsületre tapintotta a nápolyi méregkeverőket, akik fivérét, nápolyi Endre királyt megölték, biztos méreggel gyávan megölték. Ez a nevezetes hosszú hadjárat 1268-tól 51-ig tartott és hadaink már Szicíliát is fenyegették. Bécs és nagy királyunk idejében a magyar haza határait három tenger mosta, az Adriai, a Fekete-tenger és az Északi-tenger és Róbert Károly fia különös gondot fordított arra, hogy az Adria a magyar királyé

Az olasz hadizenet hírének délután hat órakor a bécsi és budapesti hivatalos lapok külön kiadásukban tudatták és ugyanekkor közölték a király proklamációját is, amelyet népeihez intéz. Aradon este hozta meg a táviró a várt hadizenet hírének. Az *Aradi Közlöny* tudósítójának a hadizenetről és az uralkodó proklamációjáról szóló távirata másolatban már kilenc órakor ott függött az aradi nagyobb kávéházakban és nyilvános helyeken. A hír nem okozott nagyobb emóciót. Mindenki tudta, hogy így lesz, hogy Olaszország megy arra az utra, amelynek megtételére eladta magát az entente-nak.

A hadizenetről és az olasz háboru előkészületeiről szóló táviratok a következők:

legyen. Meghódolásra bírta a velencéseket is, akik Zarában és Dalmácia egyéb helyein garázdálkodtak és gazdagodtak és a nagy király őket állardósnak félté az olasz.

Nagy Lajos után sokáig nem volt a magyarok háboruja az olaszokkal. Habsburg-házbeli uralkodóink alatt hosszú ideig semmi bajunk sem volt Itáliával. Ez az ország több darabra, sok kicsiny királyságra, nagyhercegségre, önálló köztársaságokként szereplő városra volt szaggatva és az egyes kicsiny olasz államok gyakran szíves barátságot kötöttek velünk, nevezetes olasz condottierek örömet vállaltak szolgálatát a habsburgi császárnak, amely akkor a német római császáré is volt, tehát Itália uráé is. Sok jeles olasz-család főrangban vitézkedett a Habsburgok táborában. Így nevezetes osztrák tábornok volt Bastia, Caraffa (utóbbi az eperjesi vérszopó, a magyarok különös ellensége), a megfontolt Montecuccoli és mind közül a legelőkelőbb házból, egy papabilis házból származott az öreg Piccolomini, aki orgyilkossággal tetteket láb alól Wattensteint, a friedlandi herceget. Fajtájának stílusát a kiváló tábornok osztrák szolgálatban sem tagadta meg.

A XIX. században két ízben is viseltünk komolyabb hadjáratot az olaszok ellen. Az első volt 1849-ben, amikor Ausztria olasz tartományainak, Lombardiának és Velencének, tehát lakossága a piemonti királytól támogatva, fölkelet törvényes ura ellen. Az öreg Radezky verte meg a piemonti királyt, dédapját a mostani olasz királynak, aki a vereség miatt kénytelen volt trónjáról le is mondani. Ez a hadjárat egyébként a világ legrövidebb háboruja volt, hat napig tartott és a háboru hatodik napján, a navarrai ütközetben az olasz sereg már harcoképtelenné vált.

Azután még kétszer indultunk az olaszok ellen, de ezt a két háborút egynek számítottuk, mert szerves összefüggés van a kettő között és mert a hátszándós béke, amely 1859. és 1866. között ellett, tulajdonképpen csak fegyveresünet volt. Custerza csak logikus következmény volt Solterinonak és tudni kell, hogy az első hadjáratban, a solterinóban, egy magyar tábornok,

gróf Gyulay Sámuel volt a seregek vezére. Az olaszok sikert akkor sem értek el és ha a vil-lafrancai békében Lombardia övék is lett, ezt csak III. Napoleonnak köszönhetik, aki az Orsini-féle bombamerénylet után az itáliai bér-gyilkosoktól való félelmében az olasz nemzeti ügy szolgálatába állott. 1866-ban pedig alaposan megvertük őket. A szárazföldön Benedek Lajos tábornok kezdte meg az operációkat, a tengeren Lissánál pedig a halhatatlan Tegethoff tette tönkre az olasz hadihajórajt. Hogy Velence mégis felszabadult, az olaszok veresége dacára felszabadult, azt csak annak köszönhetik, hogy ugyanakkor a csehországi harc-tereken vereséget szenvedtünk a poroszoktól. Idegen segítség vitte csak előbbre az olaszokat mindig, noha a múlt század olasz szabadságharcainak büszke jelmondata ez volt: L'Italia fara da sé! (Olaszország önmagában fog cse-lakedni!)

A harcterek eseményei.

Visszavertük az orosz támadást a Felső-Dnyeszter és a Pruth mellett.

Budapest, május 23. (Hivatalos.) Általános helyzetben nem állott be lényeges változás.

Oroszoknak Jaroslautól keletre és a Felső-Dnyeszter mentén ellenünk intézett támadásait, épúgy mint eddig, ellenség nagy veszteségei mellett visszavertük.

Szintúgy meghiusult oroszoknak Bojannal Czernovictól keletre megújított kísérlete, hogy Pruthon átkeljenek.

Kielcei hegyvidéken egy ütközetben egyezernyolcszáz orosz elfogtunk. Hőter altábornagy, a vezérkar tönk helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Az orosz északi szárny veresége Szawlenál.

Berlin, május 23. Nagy főhadiszállásról jelentik:

Nyugati hadszíntér:

Givenohynél ránk nézve kedvező lefolyású szuronyharok még folyamatban vannak. Tovább délre a bethunellemi úton és loretto magaslat tetején francia támadásokat visszavertünk. Ablaintól közvetlenül északra sikerült ellenségnek a már jelentett éjjeli előretörésével legelőlvő árkaik egy kis részében lábát megvetnie. Neuvillétől délre támadásunkkal némi tért nyertünk, kilencven franciát elfogtunk és két géppuskát zsákmányoltunk. Maas és Mosel között ismét heves ágyúharok folytak. Ellenség egy támadását Bois de Prétreben visszavertünk.

Keleti hadszíntér:

Szawle vidékén orosz északi szárnyat megtámadtuk és megvertük. Egyezernyolcszáz fogoly és hét géppuska volt a zsákmány. Oroszoknak éjjeli ellentámadásai meghiusultak.

Dubliasa mentén oroszoknak Misiuny-Zemigola vonal ellen intézett erős éjjeli támadásait visszautasítottuk. Egyezernyolcszáz maradt kezünkön. Njementől délre is balul ütött ki ellenségnek Pilzwickitől északra ellenünk intézett éjjeli támadása.

Délkeleti hadszíntér:

Semmi újság. Legtöbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Újabb harcok a Dardanelláknál.

Konstantinápoly, május 23. (Hivatalos.) Tegnap Dardanelláknál gyenge tűzeregi és gyalogsági tüzelésen kívül más akció nem volt. Két angol páncélos hajó lövöldözte gyalogsági állásait az európai és ázsiai parton. A páncélos hajók egyike a melyet parti ütegeink két gránátja eltalált, a Mortos öböbe menekült. A Dardanellákból több arcvonalról sincs jelenteni való. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Feladás szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.